

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою професійного спрямування
«Економіка та стратегія розвитку підприємства»
(назва освітньої програми)

на тему: «Управління ефективністю використання оборотних активів
на підприємстві ТОВ «ЕПЦЕНТР К»»
(назва теми)

Виконавець:

студент факультету економіки та управління
виробництвом

Онищук Вікторія Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

д. е. н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Літвінов Олександр Сергійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах повномасштабного вторгнення і в мирний час в конкурентному світі, ефективне управління оборотними активами на підприємстві є важливим завданням, оскільки вони становлять суттєву частину всього капіталу підприємства. Від вправного та ефективного управління ними багато в чому залежить успішна підприємницька діяльність суб'єкта господарювання. Управління оборотними активами займає особливе місце у роботі фінансової діяльності підприємства, оскільки є постійним, щоденним та безперервним процесом операційної діяльності. Наявність у підприємства оборотних активів, їх склад, структура, швидкість обороту та ефективність використання визначають фінансовий стан компанії та стійкість її становища на фінансовому ринку, особливо якщо підприємство належить до торгового сектору економіки.

У зв'язку зі значною роллю ефективного використання оборотних активів у розвитку підприємства, зміцненні його конкурентоспроможності, забезпеченні інтересів його власників, персоналу та держави визначення економічної сутності даної категорії, напрямів та шляхів підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства в умовах ринкової економіки та військового часу є достатньо вагомим питанням, якому слід приділяти належну увагу для ефективного функціонування суб'єктів господарювання.

Актуальність даної теми обумовлена тим, що оптимізація та ефективне управління оборотними активами підприємства сфери торгівлі, де частка цієї категорії досягає часом 80-90% від суми всіх сукупних активів, безпосередньо пов'язана з ефективною роботою підприємства і з тим, чи отримає підприємство прибуток. Щоб ефективно управляти оборотними активами, потрібно розглядати в цілому і, що найважливіше, у межах окремих складових.

Питання управління, формування та ефективного використання

оборотних активів в різних аспектах цікавили та були сферою наукових інтересів як вітчизняних, так і зарубіжних вчених-економістів. Серед них можна виокремити таких вчених, як: З.Боді, К.Роберт Е. Ф. Брігем, Л. К. Гапенскі, О.Я. Базилінська, Н.О. Власова, І. Гринюк, Т. А. Демченко, Є.О. Донін, О. С. Кравченко, Іванова Г.М., Л.О. Коваленко, Г.В. Нашкерська, М.П. Поліщук, Р.А. Слав'юк, Л. Г.Соляник, О.С. Філімоненков, В.М. Шелудько, В. В.Искра та ін.

У той же час варто зазначити, що, незважаючи на велику кількість наукових праць в цій галузі, до сьогодні тема управління ефективністю використання оборотних активів на підприємстві потребує дослідження. Оскільки низка питань теоретико-методичного та практичного характеру з управління, формування, розподілу та ефективного використання оборотних активів на підприємстві залишається остаточно нерозв'язаною, потребує уточнень та розвитку, що і обумовлює необхідність проведення даного дослідження.

Метою дослідження стало теоретичне та практичне дослідження підвищення ефективності використання та відтворення оборотних активів підприємства.

Завдання дослідження:

- 1) Описати теоретичні аспекти визначення сутності, ролі та значення оборотних активів підприємства;
- 2) Розглянути види показників оцінки ефективності використання оборотних активів підприємства та методику їх розрахунку;
- 3) Охарактеризувати теоретичні основи управління оборотними активами підприємства;
- 4) Провести загальну характеристику підприємства ТОВ «ЕПІЦЕНТР К»;
- 5) Здійснити техніко-економічний аналіз господарської діяльності та проаналізувати сферу діяльності підприємства ТОВ «ЕПІЦЕНТР К»;
- 6) Оцінити ефективність використання оборотних активів компанії ТОВ «ЕПІЦЕНТР К»;

7) Обґрунтувати рекомендації щодо збільшення обсягів реалізації ТОВ «ЕПІЦЕНТР К» за рахунок проведення рекламних заходів;

8) Розробити заходи щодо управління товарними запасами на підприємстві;

9) Привести рекомендації щодо оптимізації рівня дебіторської заборгованості підприємства

Предметом дослідження в роботі є розробка теоретико-методичних та науково-практичних засад підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства.

Об'єктом дослідження в роботі виступає процес управління ефективністю використання оборотних активів підприємства.

Методи дослідження При написанні кваліфікаційної роботи було застосовано різноманітні загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, включаючи аналіз наукових джерел, системний підхід, порівняльний аналіз (під час розгляду теоретико-методичних засад оцінювання ефективності використання оборотних активів підприємства та теоретичних основ управління оборотними активами компанії). У процесі написання використано економіко-статистичні методи (під час проведення аналізу зовнішнього середовища сфери діяльності ТОВ «Епіцентр К»), табличне та графічне представлення (під час проведення техніко-економічного аналізу та аналізу ефективності використання оборотних активів ТОВ «Епіцентр К»), наукова абстракція, проектний аналіз та узагальнення (під час обґрунтування шляхів підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства ТОВ «Епіцентр К»).

Наукова новизна полягає в удосконаленні теоретико-методичного забезпечення процесу управління ефективністю використання оборотних активів на підприємстві.

Інформаційну базу дослідження складають фінансова та статистична звітність ТОВ «ЕПІЦЕНТР К», внутрішні інструкції та статут підприємства, підручники та монографії, наукові статті, аналітичні доповіді вітчизняних та

зарубіжних вчених в сфері економіки підприємства, фінансового менеджменту та економічного аналізу, законодавчі документи, електронні ресурси світової мережі Internet, а також власні дослідження.

Практичне значення роботи полягає в наданні практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності використання оборотних активів на підприємствах торгівлі.

Результати роботи було апробовано в трьох наукових статтях та в тезах науково-практичної конференції.

Структура та обсяг роботи має три розділи та складається з 95 сторінок основного матеріалу. В роботі основного матеріалу наведено 27 таблиць, 28 рисунків та 11 формул. Загальний обсяг роботи становить 120 сторінок. При написанні наукової роботи було використано 82 літературних джерела.

Результати роботи було апробовано у 3 наукових статтях та в тезах двох науково-практичних конференцій.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретико-методичні засади управління ефективністю використання оборотних активів підприємства» розглянуто сутність та значення оборотних активів, види показників оцінювання ефективності використання оборотних активів та методика їх розрахунку, теоретичні основи управління оборотними активами компанії.

У другому розділі «Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства на ТОВ «Епіцентр К»» проаналізовано ефективність діяльності компанії за допомогою аналізу техніко-економічних характеристик, а також проведена оцінка ефективності використання оборотних активів підприємства.

У третьому розділі «Розробка шляхів підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства ТОВ «Епіцентр К»» запропоновано проведення рекламних заходів розпродажу товарів з низьким

чи непостійним попитом, висунуто пропозицію, щодо запровадження заходів з управління товарними запасами, розроблено рекомендації щодо оптимізації рівня дебіторської заборгованості підприємства.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, можна зробити такі висновки:

1. В економічній літературі, незважаючи на велику кількість наукових праць, до сьогодні немає єдиного підходу до трактування категорії «оборотні активи підприємства». В загальному вигляді під оборотними активами підприємства варто сприймати ресурси компанії, що контролюються підприємством і перебувають у безперервному кругообігу для забезпечення безперервності операційного процесу та ліквідності суб'єкта господарювання, матеріально-речова форма яких може змінюватися, переносячи вартість на собівартість продукції, або перетворена в грошові кошти протягом одного операційного циклу. Значення та функціональність оборотних активів в підприємницькій діяльності забезпечується через пізнання їх структури, що надає можливість ефективніше управляти цими ресурсами. Враховуючи те, що оборотні активи відіграють значну роль у функціонуванні будь-якого підприємства, що працює в сфері обігу чи виробництва, оскільки вони легко перетворюються на грошові кошти, включають у себе запаси, грошові ресурси та дебіторську заборгованість, вся діяльність підприємства має бути спрямована на те, щоб забезпечити ефективне їх використання та оптимізувати структуру.

2. У процесі формування оборотних активів підприємства та оцінки ефективності їх використання застосовуються різні показники аналізу. Основними критеріями комплексної оцінки оборотних активів виступають показники рентабельності та доходності оборотних активів, що можуть розраховуватись відносно витрат чи ресурсів і аналізувати загальний рівень ефективності чи часткові значення залежно від мети дослідження. Найпоширенішими показниками, що використовуються при аналізі даної

категорії активів є: періоди обороту оборотних активів та запасів; період погашення дебіторської заборгованості; коефіцієнти оборотності оборотних активів, дебіторської заборгованості та запасів; коефіцієнт рентабельності оборотних активів; коефіцієнт завантаження оборотних активів. Крім вказаних показників оцінки ефективності оборотних активів підприємства, у науковій практиці широко використовуються й інші, що характеризують різні сторони та напрямки фінансово-господарської діяльності підприємства.

3. Універсальної методології підходу до управління та підвищення ефективності використання оборотних активів не існує, оскільки цей процес визначається конкретними умовами та цілями роботи підприємства. У процесі управління ефективністю оборотних активів важливим етапом є визначення їх структури та резервів підвищення ефективності. Чітке визначення об'єкту управління, що представляє собою конкретні види активів, такі як запаси, дебіторська заборгованість чи грошові кошти, та суб'єкту, у ролі якого виступають особи чи структурні підрозділи, що і здійснюють вплив на активи, також є досить важливим кроком. Осмислене розуміння структури, об'єкту та суб'єкту управління оборотними активами дозволяє розробити ефективні стратегії їх оптимізації, визначити пріоритетні напрямки управління, а також підвищити ліквідність та фінансову стійкість підприємства. Ефективне управління оборотними активами полягає в здатності компанії тримати баланс між поточними активами та зобов'язаннями підприємства, щоб забезпечити максимальну ліквідність та оптимальний рівень обороту капіталу. Існують конкретні методи управління оборотними активами, які дозволяють спрогнозувати обсяг підвищення ефективності їх використання. Такими методами є: Just-in-Time (JIT); ABC-аналіз; XYZ-аналіз; ABC-XYZ аналіз; Метод середніх запасів; Vendor Managed Inventory (VMI); Факторинг та багато інших. Кожен з вказаних методів має, як свої переваги, так і свої недоліки, однак реалізація кожного з них у діяльність підприємства вимагає врахування індивідуальних особливостей, як сфери діяльності суб'єкта господарювання так і власних

відмінностей. Раціональний підхід до управління ефективністю оборотних активів визначає ліквідність та фінансову стійкість підприємства, має вплив на фінансові результати компанії.

4. Підприємство ТОВ «Епіцентр К» здійснює господарську діяльність в сфері торгівля, яка має важливе значення для економіки України, особливо в період повномасштабного вторгнення, створюючи робочі місця, задовольняючи споживчі потреби населення та впливаючи на загальний економічний розвиток країни. Під час війни торговельний сектор зіткнувся з низкою проблем: ускладнення логістики, труднощі з постачанням товарів, нестабільність попиту, дефіцит людських ресурсів, обмеженість фінансових ресурсів, збитки, завдані повномасштабним вторгненням. Незважаючи на це торговельна сфера вважається перспективним напрямом діяльності навіть у період війни та після неї, оскільки товари та послуги, які надаються торговими компаніями, є важливими для задоволення базових потреб населення, а по закінченню бойових дій сектор торгівлі може стати одним з ключових факторів відновлення економіки, розвитку бізнесу та реалізації нових можливостей для економічного зростання сприяючи підтримці споживчого попиту та росту вітчизняного виробництва. Торгівля є сферою діяльності, що важлива та необхідна будь-який період, оскільки вона задовольняє потреби споживачів та сприяє розвитку економіки на різних етапах історії. Товариство з обмеженою відповідальністю "Епіцентр К" - це підприємство, що володіє мережею сучасних торговельних гіпермаркетів, де клієнтам пропонується високі стандарти обслуговування та унікальна система лояльності та знижок. Покупцям надано різноманітний вибір товарів та супутніх послуг для будівельних і ремонтних робіт і не тільки. ТОВ «Епіцентр К» є лідером на вітчизняному ринку роздрібної торгівлі. Підприємство володіє великими складським та логістичним комплексом, власним митним терміналом, необхідною спецтехнікою, вантажно-розвантажувальними механізмами, власним автопарком для забезпечення всіх технологічних процесів реалізації та доставки клієнтам їх товару.

5. Проведений техніко-економічний аналіз господарської діяльності ТОВ «Епіцентр К» показав, підприємство працює прибутково протягом всього періоду 2020-2022 років. Сума валового прибутку в динаміці щороку зростає. В 2022 році у порівнянні до рівня 2020 року сума прибутку зросла на 27,6%, що на 4084768,0 тис. грн. більше. Однак чистий прибуток компанії має досить не однозначну динаміку, оскільки у 2021 році показує ріст і збільшується на 25,21% чи на 853614 тис. грн., а вже у 2022 році відбувається значне зменшення даного показника до відмітки 3605300 тис. грн., що на 14,9% менше за попередній рік, та все ще більше на 6,5% ніж значення у 2020 році.. Аналіз основних фондів компанії виявив зниження ефективності використання даних активів підприємства для генерації прибутку або доходів. Падіння цього показника може вказувати на неефективне використання ресурсів чи зменшення продуктивності підприємства за відповідний період. Також негативним явищем є зниження коефіцієнта придатності за період аналізу у зв'язку зі збільшенням зносу основних засобів. При цьому оцінка трудового потенціалу показала, що продуктивність праці (середньорічний виробіток одного працівника) щороку зростає, оскільки темп приросту обсягу реалізованої продукції випереджує темп приросту середньооблікової кількості працівників. Показник продуктивності праці за весь період збільшився на 13,9%. Рентабельність продажу характеризує ефективність господарської діяльності підприємства, та протягом усього аналізованого періоду має тенденцію до збільшення, що є позитивним явищем для підприємства, зокрема у 2022 р. порівняно з 2020р. він підвищився з 10,09% до 12,78%.

6. Аналіз структури активів показав зменшення частки оборотних активів у структурі майна підприємства, що може свідчити про зменшення ліквідності і сповільнення оборотності активів. Оцінка ліквідності у свою чергу показала, що в 2019 році поточні активи перевищують розмір поточних зобов'язань і компанію можна розглядати, як успішно функціонуючу, однак у 2021-2022 років підприємство вже не в змозі погасити свої поточно борги

за рахунок оборотних активів, що свідчить про недостатній рівень ліквідності підприємства. Результати оцінки ефективності використання оборотних активів ТОВ «Епіцентр К» показав що коефіцієнт оборотності оборотних активів збільшився у 2021 році порівняно з 2020 на 0,06 пунктів, однак у 2022 році оборотність оборотних активів зменшилась порівняно з 2020 роком на 11,18%, що говорить про зменшення ефективності управління оборотними активами, що в свою чергу призвело і до зміни періоду від витрачання коштів для операційної діяльності до отримання коштів за реалізовану продукцію у 2022 році до 174,16 дня. Середній період інкасації дебіторської заборгованості має позитивну динаміку до зменшення, яке у загальному склало 2,6 дня або зменшилось на 6,18%. Аналіз оборотності запасів показав негативну тенденцію до зменшення ефективності їх використання із уповільненням швидкості обертання коштів, інвестованих у запаси, тобто період, протягом якого запаси трансформуються в кошти збільшився за аналізований період з 104,59 до 125,9 днів або на 21,3 днів, чи на 20,37%. У структурі оборотних активів за період аналізу також відбулись зміни, збільшилась питома вага запасів і дебіторської заборгованості та зменшилась частка найбільш мобільної частини оборотних коштів – грошових коштів та їх еквівалентів, що знизило ступінь мобільності оборотних активів. Отже загальний рівень ефективності використання оборотних активів ТОВ "Епіцентр К" за аналізований період знизився.

7. Значним резервом підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства ТОВ «Епіцентр К» є управління товарними запасами підприємства. В роботі запропоновано алгоритм боротьби зі «мертвим товаром» та товарними залишками старше двох років. Ще одним запропонованим напрямком оптимізації запасів став асортиментний аналіз, що дозволить оптимізувати рівень запасів, зменшити ризики накопичення неходового товару на складі, зменшити витрати на складування та підвищувати оборотність асортименту, що в свою чергу сприяє підвищенню ефективності використання оборотних активів та збільшенню прибутковості

підприємства. Завдяки розробленим заходам щодо управління рівнем запасів підприємства, не тільки буде підвищено ефективність використання оборотних активів загалом, і запасів у тому числі, а і це принесе компанії додатковий дохід від реалізації на 2881,4 млн. грн., та матиме вплив на валовий прибуток, що сягне за прогнозом 19208,8 млн. грн., що на 335,3 млн. грн. більше за рівень 2022 року.

8. Ще одним напрямом Важливим шляхом підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства ТОВ «Епіцентр К» є оптимізації рівня дебіторської заборгованості підприємства. В дослідженні запропонована модель, що складається з десяти блоків та авторський алгоритм, який передбачає послідовність дій та прийняття відповідних рішень в процесі стягнення дебіторської заборгованості з контрагентів. Впровадження цих принципів сприятиме ефективному прийняттю управлінських рішень у сфері управління дебіторською заборгованістю. Також авторами запропоновано комплекс заходів, спрямованих на покращення процесу посилення роботи зі стягнення дебіторської заборгованості. Планується, що завдяки практичній реалізації розроблених заходів, в перший рік їх реалізації розмір дебіторської заборгованості підприємства знизиться на 11%, період її обороту зменшиться на 5 днів. За рахунок зниження розміру дебіторської заборгованості прогнозне значення валового прибутку підприємства ТОВ «Епіцентр К» збільшиться на 165,5 млн. грн. Це відбудеться за рахунок покриття дебіторською заборгованістю частину своєї потреби у кредиторській заборгованість та економії відсотків за користування позиковим капіталом.